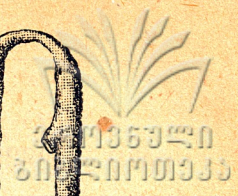


მწყეპსი



მე ვარ მწყეპსი კეთილი: მწყეპსმან კეთილმან სული თვისი დაჰსდვის ცხოვართათვის. იოან. 10—11.
 შოვე ცხოვარი ჩემი წაწყმედული. მსრეთ იყოს სიხარულ ცათა შინა, ერთისათვის ცოდვილისა. ლუკ. 15—4.
 მოვედით ჩემდა ყოველნი მაშურალნი და ტვირთ-მძიმენი და მე განგისვენოთ თქვენ. მათ. 11—28.

№ 7

1883—1901

1—15 აპრილი.



ქრისტე აღსდგა!

აღდგომასა შენსა ქრისტე მაცხოვარ, ანკელოსნი უგალობენ ცათაშინა და ჩვენცა ქვეყანასა ზედა ღირს-მევენ, წმიდითა გულითა დიდებად შენდა.

აღდგომისა დღე არს განვბრწყინდებოდეთ დღესასწაულსა ამას. და ურთიერთარს შევიტებოთ და ვსიქათ მშათა ჩვენთა, მოძულეთადა ჩვენთა შუენდით უოველი აღდგომისა, და ესრეთ ღვთივით წყინვალედ დადად-ვეოთ: ქრისტე აღსდგა მკვდრეთით და სიკვდილითა სიკვდილი დაჰსთქუნა და მეოფთა საფლავისათა ცხოვრება დაჰდა.

ჩვენნი მოლოდინნი, ძადლობა ღვეწოს, აღსრულდა.

ბევრი ამაოდ მორწმუნეობა და ბევრი რამ ცუდი ჩვეულება არსებობს ჩვენს დაბალ და, თუ გნებავს, მაღალ წოდების საზოგადოებაშიაც. ყველა კარგად ვხედავთ, თუ რა დამლუბველი შედეგი მოსდევს ზოგიერთ ამისთანა ჩვეულებას და ქცევას ხალხისათვის. ყველას გული შეგვტკივა ხალხის კეთილ-დღეობისათვის, ყველას საკიცხავად მიგვაჩინია ეს საზარალო და ცუდი ჩვეულებანი, ყველანი ვამბობთ, რომ ჩვენს ხალხს ეს ცუდი ჩვეულებანი საბოლოოდ გააღატაკებს და მის ოჯახობას ძირს დასცემს, მაგრამ ჩვენგანის მართო სიტყვა ისმის და საქმით კი ჩვენი გულის-თქმა, ჩვენი ნატვრა სისრულეში არ მოგვყავს.

ამ ჟამად სხვათა მრავალთა ცუდ ზნე-ჩვეულებათა შორის ჩვენ დავსახელებთ გარდაცვალებულთა დასაფლავების აღსრულებას, ჭირის დღეს, როგორც ჩვენში იტყვიან, განსაკუთრებით დასავლეთ საქართველოში. აქ გარდაცვალებულთა დასაფლავების დროს ძალიან ბევრ ცუდ საქციელს და ამაოდ-მორწმუნეობრივ ჩვეულებას გასდევნ; განათლების გავრცელებისთანავე ხალხში თითქმის ყოველი ცუდი ზნე-ჩვეულება სუსტდება და ბოლოს დროს სრულებით ისპობა, მაგრამ, სამწუხაროდ, გამოტირილის სხვა-და-სხვა მავნებელი ჩვეულებანი არა თუ სუსტდებიან და ისპობიან ჩვენში, არამედ ფესვს იდგმენ ხალხში და უფრო მტკიცედ და შეუცვლელად სრულდებიან. ხალხს სრულებით მიუტოვებია ეკლესიური წესები გარდაცვალებულთა დამარხვისა და აღსრულებს ისეთს ჩვეულებას და მოქმედებას, რომელიც წმინდა ეკლესიისაგან უარყოფილი, აღკრძალულიც და ყველა შეგნებულ ხალხთაგანაც სამარადისოდ წეს-აგებულია. წმიდა მართლ-მადიდებელი ეკლესია ასწავებს, რომ გარდაცვალებულნი უთუოდ მესამე დღეს უნდა იქმნენ დასაფლავებულნი. ჩვენში კი გარდაცვალებულთ არ ასაფლავებენ ხუთ-ექვს დღემდე და ხან თუთხმეტი დღე უსყენიათ მიცვალებული სახლში. წმიდა ეკლესიის სწავლისაებრ — მესამე დღეს უნდა იქმნეს შესრულებული წესის აგება, მესამე დღესვე წირვა და სულის მოხ-

სენება. ჩვენში კი მესამე და მეცხრე დღის მოხსენება სრულებით დავიწყებულია როგორც მრევლთაგან, ისე მღვდელთაგან. ჭირისუფალნი ხან-დის-ხან ათი დღის განმავლობაში დიდის მოწიწებით ასრულებენ ზარით ფარსევლოურ ტირილს, რომელიც არც ნივთიერად, არც სულიერად არავის სარგებლობას არ მოუტანს, — პირიქით ხალხს ღუბავს და საუკუნოდ ვალში აგდებს. ყველა ამ უბედურ და უკულმართ ჩვეულებას დაუმატეთ კიდევ ის, რომ სამი დღის შემდეგ გარდაცვალებულის გვამი იხრწნება განსაკუთრებით ზაფხულში და ისეთი სუნი დგება ოთახში, რომ კაცის ღგომა შეუძლებელია — განსვენებულთან ერთად. ამ შემთხვევაში ხშირად ჭირისუფლები ვეღარ სძლებენ იმ ოთახში, სადაც გარდაცვალებულია დასვენებული, ამისათვის ისინი განსვენების დღეს სხვა ოთახში სხდებიან და მომტირალს იქ იღებენ. მომტირალი ცოტა დროით როგორც არის ცხვირზე ხელსახოც მიფარებული გაუძლებს გარდაცვალებულის გვამის სიმყარაღეს და მალე გამოდის ოთახიდან, მაგრამ რა უნდა ჰქნას მღვდელმა, რომელსაც ვალდებულად ხდიან, რომ მთელი დღე განსვენებულის გვამს თავზედ ადგეს და ამისთანა გაფუჭებული ჰაერით ისუნთქოს?

როგორც ზემოთ მოვიხსენიეთ, ხალხში განათლების გავრცელებისთანავე ყოველ ნაირი ამაოდ-მორწმუნეობა და ცუდი ჩვეულებანი სუსტდებიან და ზოგი სრულებით ისპობა; მაგრამ გარდაცვალებულის დამარხვის დროს ჩვენში არსებული ცუდი ჩვეულებანი არა თუ სუსტდებიან და ისპობიან, არამედ უფრო ძლიერდებიან და მრავლდებიან. რა უწყობს ხელს ამ ცუდ და მავნე ჩვეულებათა ხალხში განმტკიცებას? ბოდიშს ვიხდით ჩვენი სამღვდლოების წინაშე, რომ ამ შემთხვევაში იძულებული ვართ ბრალი დავსდვათ მათ. ამ ცუდმა და მავნე ჩვეულებამ ისე ღრმად გაიდგა ფესვი ჩვენს საზოგადოებაში მისთვის, რომ მწყემსნი ნებას მიჰყენენ სამწყსოთა უგუნურებას, ცხოვარნი თვისნი გაუშვებს წინ და თვითონ უკან გაჰყენენ... მრავალს ადგილას, სამწუხაროდ, თვითონ მღვდელნიც გადააჭარბებენ უბრალო ხალხთა ამაოდ მორწმუნეობის აღსრულებაში. ხშირად ესწრებიან ამ გამოტირილზე სასულიერო მთავრობის პირებიც, მაგრამ არავითარი მხილება, არავითარი განკიცხვა არ ისმის მათგან. ყველანი პირში აფერებენ ჭირისუფალთა, ყველანი

თითქმის აქეზებენ მათ ამისთანა უგვანო საქციელის აღსრულებაზედ. ყველა ამა მიზეზთა გამო ხალხი, დარწმუნებული და დაიმედებული თავისი საქციელის საფუძვლიანობაში, ყოველივე ღონის-ქიებას ხმა-რობს, რომ ყოველი ამოდ მორწმუნეობრივი ჩვეულებანი თავიანთ გარდაცვალებულთა დამარხვის დროს მტკიცედ აღასრულოს და ასრულებს კიდევ.

იმერული გამოტირილის შესახებ ბევრი თქმულა და დაწერილა დღემდის. ბევრი უთქვამსთ იმის შესახებ, რომ ტირილის მოშლა არ შეიძლება; ბევრი უთქვამსთ იმის შესახებაც, რომ იმერულ გამოტირილს ჩინებული და საქები მხარეებიც აქვსო. ამ შემთხვევაში მომხრენი ყოველთვის უჩვენებენ გადასახურავს, ფულებით დახმარებას. ზოგიერთებს ჰგონიათ, რომ ჩვენებურად გამოტირილის მოსპობისათანავე ყველა ეს კარგი ჩვეულებანიც მოისპობიანო და სხვა-და-სხვა.

ძლიერ შემცდარად ჰფიქრობენ ზოგიერთები ჩვენებური გადაპრანჭული გამოტირილის შესახებ. ტირილი ჭირისუფალთაგან არასოდეს არ მოისპობა, ვისაც ეტირება გარდაცვალებული, ის ყოველთვის იტირებს, არ უნდა მას არც შენი ზარი და არც ჭკითინი, ვისაც გადახურვა, ფულით დახმარება უნდა, ის გამოტირილზედაც რომ არ მოვიდეს, ისეც გადახურავს, დაეხმარება. ან რა გადახურვა, დახმარება არის ის დახმარება, როდესაც ჭირისუფალს ასი მანეთი შემოუდის ჭირის დღეს და სამასი მანეთი ეხარჯება ხალხის გასაძღომად! ეს არის დახმარება? ნუ თუ ვერ დარწმუნდა კიდევ ხალხი იმაში, რომ ეხლანდელ დროში გადასახურავი ფულების დაბრუნება კი არა, ვეჭვილებით გაცემული ფულების ამოგებაც სჭირს.

დროა სწორედ, დრო, გამოფხიზლდნენ ყველანი და ეცადნენ მოსპონ ყველა ცუდი და დამღუპველი ჩვეულებანი, როგორც გარდაცვალებულთა დამარხვის დროს ასასრულებელნი, ისე სხვანი. დრო არის სასულიერო წოდებამ აღამაღლოს ხმა თავისი და მოითხოვოს, რომ გარდაცვალებულნი ჭრისტიანენი ჭრისტიანულად იყვნენ დამარხულნი. დრო არის სასულიერო მთავრობამ მიაქციოს ყურადღება და მოითხოვოს სამღვდლოებისაგან, რომ უკანასკნელმა მტკიცედ აღასრულოს თავისი მოვალეობა და თვითონ არას გზით არ აღასრულოს ის უბედური და მანვე ჩვეულებანი, რომელსაც ასე

მტკიცედ ასრულებენ ჩვენში. სირცხვილია, რომ მარტო დასავლეთ საქართველოში და მთიულ ხალხში არის დაშთენილი გარდაცვალებულთა დამარხვის დროს ამდენი ცუდი ჩვეულებანი და სხვაგან კი ამის მსგავსს ვერაფერს ვენ ნახავს კაცი. ნუ თუ სირცხვილად არ უნდა მიგვაჩნდეს ის, რომ ასე დაგვცინიან ყველა განათლებულნი პირნი ამ ჩვენი ფარისევლური ტირილისათვის?.. ნუ თუ ვინმე მომტირალთაგანი ჰფიქრობს, რომ მასს მისი ჭყანვით და მტირალი სახის მიღებით მართლა მომტირლად სთვლიდენ მაყურებელნი!.. ნუ თუ ყველანი არ გრძნობენ და მიმხედარნი არ არიან, რომ ვისაც ეტირება გარდაცვალებული, ის უზაროთ და უხმოთაც სტირის და ვისაც არ ეტირება, ის ფარისევლურად მარტო საჩვენებლად იჭყანება?

როდესაც იმერულ ფარისევლურ ტირილის მოშლაზე ჩამოვარდება ლაპარაკი და წერა, მაშინვე ამას მოგიგებენ ზოგიერთები: მაშ როგორ უნდა მოვიქცეთ? ნუ თუ ჩვენი გარდაცვალებული ხმა ამოუღებლად წავიღოთ სასაფლაოზედ და ჩუმად. ცხოველებივით დავმარხოთ? ამას არავინ არ ურჩევს ხალხს. არავინ არ უშლის ჭირისუფალს თავისი გარდაცვალებული იტიროს. სამწუხარო მხოლოდ ის არის, რომ რაც კარგი რამ არის და რასაც ეკლესია ასწავებს, იმას სტოვებენ, იმას არ ასრულებენ და რაღაცა სულელურ ჩვეულებას, სასაციონო საქციელს ჩადიან, სხვა-და-სხვა ამოდ მორწმუნეობას და მანვებელ ჩვეულებას გასდევენ...

კაცის ცხოვრებაში სამი შესანიშნავი დრო არის: დაბადება-მონათვლა, ქორწინება და გარდაცვალება. აბა, დააკვირდით კარგად, როგორი დიდებული? და ჩინებული წესით სრულდება ყველა ეს შესანიშნავი საიდუმლოები. განა შეუძლია კაცს მიუმატოს რაიმე კიდევ, რომ უმეტეს დიდებით აღსრულდეს ეს საიდუმლოები? ქორწინების საიდუმლო თავიდან ბოლომდის ისე მშვენიერად და დიდებულად სრულდება, რომ კაცს მეტი აღარაფრის მოგონება არ შეუძლია. მაგრამ დააკვირდით კარგად ყველა იმ უწესობებს, რომელსაც დღეს ჩადიან ზოგიერთ ეკლესიებში ამ საიდუმლოების შესრულების დროს. აიღეთ ეხლა დასაფლავების წესი, პანაშვილის და წესთ-აგების შესრულება. რომელ მომტირალს შეუძლია იმ სანუგეშო და ღრმა ჭკუის სასწავლებელ სიტყვებზე კიდევ უკეთესი გამოთქვას

რამე, რაც თქვენ ნიადგ გესმისთ წესის აგების და პანაშვიდის შესრულების დროს კურთხევიდგან? ვის არ მოგვრის ტირილს ის სიტყვები, რომელსაც მღვდელი კითხულობს წესის აგების დროს? მღვდლის წაკითხული სიტყვებით თვით გარდაცვალებული ითხოვს მონათესავე და მეგობართაგან, რომ იტირონ იგი და გამოეთხოვონ მას; თვით გარდაცვალებული ევედრება მათ, რომ გამოეთხოვონ მას გოდებით და ითხოვონ ღვთისაგან, რათა უფალმა მიუტევოს მას ყოველივე შეცოდება. სხვაგან ქრისტიანები, რომელთაც შეუვნიათ ნამდვილი ქრისტიანობა, ასე ქრისტიანულად იქცევიან. გარდაცვალებულის პატივისცემად მიაჩნიათ გარდაცვალებულის წირვის, პანაშვიდის და წესის აგების შესრულებაზედ დასწრება და ამ წესთა მოსმენა და შევედრება ღვთისადმი, რათა უფალმა მიუტევოს ცოდვები განსვენებულს. აი, სწორედ ამაში მდგომარეობს ნამდვილი პატივისცემა გარდაცვალებულისა და არა იმაში, რომ მოზარეებით მოხვიდე და კუბოსთან დაიწყო: «რა გიქნია, კაცო, ეგ? როგორ გაქიმულხარ? ეს რა სასახლე აგიგია? რატომ არ მომეგებები ჩვეულებრივად? შეარცხვინოს ღმერთმა მაგისთანა მიღება? მე შენ ხმას აღარ გაგცემ! მშვიდობით! რა უთხრა შენ ცოლ-შვილს?» შემდეგ მიდის ჭირისუფალთან და იძახის: «ვაი, ვაი და ვაი! ასე შემოგივალათ, ნუგეშინიათო. ყველას პატივი ეციოთ» და ბოლოს გარედ გამოდის, კარგა ლახათიანად გამობრუნდება ღვინით და მიდის შინ. მისთვის არც წესის აგება, არც პანაშვიდი და არც წირვის მოსმენა არ სუფევს. მაგრამ საუბედუროდ, არა თუ მომტირალი, შორებელი ნათესავი და ნაცნობი, შინ მყოფიც არ დაეძებს წესის აგებაზე დასწრებას. როცა ეს ფარისევლური ტირილი დასრულდება, მერე მღვდელს ეტყვიან: «აბა, შედით, მამაო, თქვენი წესი აასრულეთ». წესის აგების დროს ჭირისუფლები პურს სჭამენ და შემდეგ გაიძახიან: «ეხლა დროა, გავასვენოთ გარდაცვალებულიო».

შემდეგ ყველა ამ უგუნურ ჩვეულებათა ასრულებისა შეიქნება მსჯელობა, თუ როგორ ემსახურა ჭირისუფალი გარდაცვალებულს და რა პატივისცემით დამარხა იგი. თუ კარგი საქმელ-სასმელი ჭქონდა ჭირისუფალს დამარხვის დღეს, თუ ყველამ კარგა ბლომად ჭამა და სვა, იტყვიან: «სწორედ დიდის პატივისცემით დამარხეს გარდაცვალებულიო». თუ

მცირე საქმელ-სასმელი იყო, მოჰყვებიან ჭირისუფალთა ლანძღვა-გინებას...

ხშირად მოხდება ხარჯი ამისთანა გამოტირილზედ ასილამ ათას მანეთამდე, მაგრამ მღვდლის მიხედვით ერთ თუმანზედ კი საჩივარი ასტყდება. ამისთანა ხარჯის დროს ჭირისუფალი სანთელ-საკმეველზედ სრულებით ერთ გროშს არ ხარჯავს!.. დიად, სწორედ სამწუხარო მოვლენას ვხედავთ ნიადგ. მართალია, ბევრმა შეიგნო ქრისტიანული წესი და ქალაქებში, როგორც არის, მიეჩვიენ, თუმცა ღღესაც ზოგიერთ განათლებულ პირებსაც ვერ მოუშლია ზოგიერთი სულელური ჩვეულება, მაგალითებრ, ცხენებისათვის შავის ჩაცმა და ამისთანები, მაგრამ სოფელში თითქმის ყველგან მიუტოვებიათ ქრისტიანული წესები და მათ მაგიერ ასრულებენ ამაოდ მორწმუნეობას და მღვდლებიც გულგრილად უყურებენ ხალხს ამისთანა ცუდ და მავნე მოქმედებას.

უკანასკნელ დრომდე ჩვენში ძლიერ დიდხანამდე იცოდენ ბავშვების მოუნათლავად დატოვება. 1890 წელში საქართველო-იმერეთის სინოდალის კანტორამ მოახდინა განკარგულება და სამღვდლოებას დაავალა, რომ მოუნათლავად დიდხანს არ დაეტოვებიათ ბავშვები. მართალია, ყველაზე არ უმოქმედნია ამ განკარგულებას, მაგრამ მეტი ნაწილი ხალხისა მიეჩვია თავის დროზედ ბავშვების მონათვლას. არა გვჯერა, რომ ამ შემთხვევაშიაც არ დაეხმაროს სამღვდლოებას მოგიერთი ზომები და არ მოაშლევინოს ხალხს ეს ცუდი და დამლუბველი ჩვეულებანი, თუ მოინდომებენ, სამღვდლოებას სრული უფლება აქვს გაშორდეს თავის სამრევლოს, როდესაც იგი ქრისტიანულ წესს სტოვებს და უბრალო ამაოდ მორწმუნეობას ასრულებს. სამღვდლოებას სრული უფლება აქვს შესამე დღის შემდეგ გარდაცვალებულის გვამს თავზედ აღარ დაადგეს, თუ მიცვალებულის გვამი იხრწნება და ნამეტანი სიმყარაღე ჰაერს აფუჭებს. მას შეუძლია არ დაესწროს გამოტირილზედ, როცა გარდაცვალებულის ოთახში სიმყარაღისა გამო დგომა აღარ შეიძლება. მას შეუძლია გამოუტყხადოს ჭირისუფალს, რომ გარდაცვალებულს გაუკეთოს ისეთი კუბო, რომლიდანაც სიმყარაღე არ გამოდიოდეს. წინააღმდეგ შემთხვევაში დამარხვის შემდეგ აუსრულოს წესის

აგება იმ რიგათ, როგორი რიგითაც ხოლერით გარდაცვალებულზედ ასრულებენ.

დროა, რომ სამღვდელოებამ ხმა აღიმალლოს და მოითხოვოს ქრისტიანეთაგან, ვიდრემდის იგინი ქრისტიანენი არიან, ქრისტიანული წესების აღსრულება, რადგან ქრისტიანული წესები უფრო საადვილო და სასარგებლონი არიან ყველასათვის. დრო არის ამ გარემოებას სასულიერო მთავრობამაც მიაქციოს ყურადღება და მღვდლებს დაეხმაროს ხალხის ყველა ცულ, უგნურ, სამარცხვინო და მავნებელ ჩვეულებათა მოსპობის საქმეში. სასულიერო მთავრობას შეუძლია მოაშოროს მღვდელი მასს, რომელიც ჩვენი მართლ-მადიდებელი ეკლესიის ქრისტიანულ დარიგებას და სწავლას არ დამორჩილება“.

აი რას ვსწერდით ჩვენ ცხრა წლის წინად „მწყემს“-ში*). ჩვენი ბეჭვდითი სატყვა კანონიერად ჩაითვალა, მაგრამ მოსალოდნელი განკარგულება კი არავითარი არ გამოცხადებულა. მართალია, განზრახვა იყო განკარგულების მოხდენისა, მაგრამ განზრახვა განზრახვათ დარჩა და საქმით კი არა გაკეთებულა რა ამ საქმის შესახებ.

ნათქვამია, ჩვეულება რჯულთ უმტკიცესიაო და მართლაც ყოველ რჯულზე უმტკიცესად ასრულებდნენ და ასრულებენ სოფლებში ამ სამარცხვინო ჩვეულებას. არ შეიძლება სთქვას კაცმა, რომ ბეჭვდითი სიტყვას ცოტა რამ გავლენა არ მოეხდინოს აქა იქ იმერეთში. ბევრგან აღმოჩნდნენ მსურველნი ქრისტიანული წესით თავიანთ გარდაცვალებულთა დამარხვისა და ისიც ისეთ მიყრუებულ სოფლებში, რომ კაცი ვერ წარმოიდგენდა ამას. არ შეუშინდნენ ზოგიერთი ჭირისუფლები ხალხის გაკიცხვას და საყვედურს ჩვეულების მოშლისათვის. მაგრამ საზოგადოდ ამ მანვე ჩვეულების მოსპობისათვის დიდი დრო იქნებოდა საჭირო და ეს დრო დადგებოდა მაშინ, როცა ჩვენი ხალხი უკიდურეს სიღარიბემდის მივიდოდა და საშუალება მოესპობოდა ამ «ცერემონიების» ასასრულებლად. მაგრამ სასიხარულოდ ჩვენ და მრავალ შეგნებულ პირთა მოლოდინი და წადილი აღსრულდა. მათმა მეუფებამ იმერეთის ეპისკოპოსმა ლეონიდმა, იმერეთის

ეპარქიაში შემოსვლისათანავე მიაქცია ყურადღება ამ ცულს და სამარცხვინოს, ეკონომიურად ჭირისუფალთა დამღარიბებელს და გარდაცვალებულთა შეურაცხყოფელს ჩვეულებას, თვალთ-მაქცურად გარდაცვალებულთა გამოტირილს. მათი მეუფება მიიქცა ცირკულიარული მიწერილობით იმერეთის ეპარქიის სამღვდელოებისადმი, რომელი ცირკულიარული მიწერილობაც მოთავსებული იყო ჟურნალს „მწყემსისს“ მე-3 №-ში. ამ ცირკულიარულ მიწერილობაში შესანიშნავია ყველაზედ უმეტესად ის, რომ მათი მეუფება ვალად უდგენს თვით სამღვდელოებას, რომ პირველად მან უჩვენოს მაგალითი თავის სამწყსოთა. დიახს, სწორედ უნდა გამოვტყდეთ და უნდა აღვიაროთ, რომ ეს თვალთ-მაქცური ტირილი მიტომ გაძლიერდა და დამკვიდრდა ჩვენში, რომ სამღვდელოებამ ვერ უჩვენა მაგალითი და ხან-დის-ხან ზოგიერთებმა კიდევ გადააჭარბა თავის სამწყსოს ამ ჩვეულების აღსრულებაში...

ჩვენი ხალხი მეტად ახირებული თვისებისა არის წაბაძვაში. რამდენი ჩვეულება აქვს მას მიღებული წაბაძვით! მზად არის მიატოვოს და დაივიწყოს ყველა ის, რაც მისი ღირსებისათვის უსაჭიროესი და ძვირფასია; მზად არის დაივიწყოს ყოველი ძველი დარბაისლოური ჩვეულება და გასცვალოს ახალ მოდურ უცხოთა ჩვეულებაზე!.. დავიჯეროთ, სამღვდელოებას რომ მაგალითი ეჩვენებინა თავიანთი სამწყსოსათვის, იგინი არ წაბაძავდნენ? რასაკვირველია წაბაძავდნენ, მაგრამ უბედურება ის იყო, რომ ზოგიერთ ადგილას, როგორც ვსთქვით, სამღვდელოება კიდევ გადააჭარბებდა ხოლმე გამოტირილის აღსრულებაში თავიანთ სამწყსოს... ამისათვის მეტისმეტად მოსაწონია მათი მეუფების ცირკულიარში ის, რომ სამღვდელოებას ვალად ედგინება პირველად მათ უჩვენონ მაგალითი და მათ აღასრულონ თავიანთ ნათესავთა და ნაცნობ გარდაცვალებულთა ზედა მართლ-მადიდებელი ეკლესიის ტიბიკონისამებრ დამარხვა.

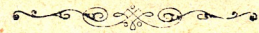
ანდაზად არის ნათქვამი: „კაი მთქმელს კარგი გამგონე უნდაო“. სამწუხაროდ, ბევრი კარგი კანონები და ცირკულიარები გამოცხადებულა, მაგრამ ჯეროვანად ვერ შეგნებულა და არ აღსრულებულა საზოგადოებისაგან. ხშირად მოხდება, რომ კანონები დატეულა ერთ ფურცელ ქაღალდზე, მაგრამ

*) იხ. „მწყემსი“ № 15—16 1892 წ.

მათი განმარტება და აღხსნა ორ ფურცელ ქალაღ-ღუდაც არ მოთავსებულა. ხშირად მომხდარა, რომ ერთი და იგივე ცირკულიარული განკარგულება სულ სხვა-და-სხვა ნაირად ასრულებულა ხოლმე ბლადოჩინებისაგან ერთსა და იმავე ეპარქიაში. ამას წინეთ განსვენებული ეპისკოპოსის ბესარიონის დროს გამოიცა მიწერილობა სადევუტატო ოლქების დაარსებისათვის თანახმად უწმიდესი სინოდის განჩინებათა. ეს მიენდო თითო მაზრაში თითო საპატრიო პირთ და ნაცვლად იმისა, რომ ამ საპატრიო პირს ბლადოჩინები დაეპარებია და სადევუტატო ოლქების სია შეედგინა ერთმა პირმა, რომელსაც ეს საქმე ჰქონდა მინდობილი, მთელი ერთი მაზრის სამღვდლოება დაიბარა ერთ დაუმხარ სოფელში და აარჩევინა დევუტატები!.. თუ ამისთანა შეცდომა მოხდება შეგნებული პირისაგან, შეუგნებელს რაღას მოსთხოვს კაცი! როგორც ისმის, მათი მეუფების ცირკულიარულ სულ სხვა ნაირად გაუგიათ და, განუმარტებიათ საზოგადოებისათვის. ცირკულიარში სწვრია: გარდაცვალებულთა დამარხვის ტიბიკონში არის ნათქვამი „მესამე დღეს მივალთ, ავასვენებთ და წავასვენებთ გარდაცვალებულის გვამს ეკლესიაში“. ცირკულიარი ვალად უდგენს სამღვდლოებას მესამე დღეს გაასვენონ, უწირონ და წესი აუგონ გარდაცვალებულსა, როგორც იწვრება მეტრიკაში, მაგრამ რომ რაიმე მიზეზისა გააო დამარხვა არ მოხდეს გარდაცვალებულისა მესამე დღეს, ნუ მიეკარებით და ნულარ დამარხავთო ეს არავის არ უთქვამს. ცირკულიარის მოწერილობით მღვდელს აკრძალული აქვს, როდესაც თვალთ-მაქცურად ტირიან არა ჰქირისუფალნი და გარეშე პირები ზარით მოუძღვიან მომტირალს, მღვდელი შემოსილი და საცეცხლურის კმევით არ მიეგებოს მათ, რადგან ეს წინააღმდეგი და დამამდაბლებელია მღვდლის ხარისხისა, მაგრამ ამით პანაშვიდების აღსრულება და მგალობელთაგან გალობის თქმა სრულებით არავის აუკრძალავს. მღვდელს აკრძალული აქვს, რომ მონაწილეობას ნუ მიიღებს ასეთ ჩვეულების აღსრულებაში. რომელიც ეკლესიური წესის და ტიბიკონის წინააღმდეგია და გარდაცვალებულთა შეურაცხყოფელია, მაგრამ ის კი არავის გამოუცხადებია, რომ გარდაცვალებულის ოჯახში სრულებით ნუ მიხვალ და გარდაცვალებული თუ მისავენონ ეკლესიაზე, თორემ შენ ნუ გამოუძღვები წინაო!..

სრული იმედია, რომ ჩვენი სოფლის შეგნებული სამღვდლოება ჯეროვანად განუმარტებს თავიანთ სამწყსოთა ცირკულიარული მიწერილობის შინაარსს, განუმარტებს მათ, რომ მეტრიკაში არასოდეს არ იწვრება გარდაცვალებული დაუმარხავად მესამე დღის ზევით, რომ ამას ითხოვს კანონი და ეკლესიის ტიბიკონიც; განუმარტავს ჰირისსუფალთა, რომ გარდაცვალებულთა სული, სწავლისამებრ მართლ-მადიდებელი ეკლესიისა იტანჯება და სწუხს, როდესაც მიწას არ მიეპარება მათი სხეული—მესამე დღეს, ხუთი და ათი დღე წეს აუგებელი და უწირავი რჩება ზეზე სახლში და მაზედ სრულდება ის, რაც მისი სულის შესაწუხებელია. სრული იმედია ცირკულიარული მიწერილობა მკირეს დროში დაარსებს ჩვენში იმ ჩვეულებას, რაც სუფევს ყველა განათლებულ ქრისტიანე ხალხთა შორის, ააცილებს ჩვენს საზოგადოებას უსარგებლო და დამღუპველ ხარჯზე და ნაცვლად ამაო და მავნებელ ჩვეულებათა დაარსებს ქრისტიანულ და ნამდვილ მანუგეშებელ წესთა და ჩვეულება გარდაცვალებულთა დამარხვის დროს.

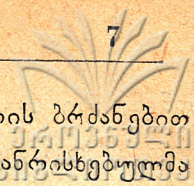
დევ. დ. დამაშვიძე



პილატის სიკვდილი.

(ლეგენდარული მოთხრობა)

რომის იმპერატორი ტიბერიოს კეისარი ავად გახდა. კეისარმა შეატყო, რომ იერუსალიმში სცხოვრობს ვინმე მკურნალი, რომელიც ავადმყოფებს არჩენს ერთის სიტყვით. კეისარმა არ უწყოდა, რომ პილატემ და ებრაელებმა მოკლეს ეს მკურნალი, და უბრძანა ერთ-ერთ თავის კარისკაცს ველუზიანს: „გასწი, რაც შეიძლება ჩქარა, ზღვის გაღმა მხარეს და უთხარ ჩემს მოსამსახურეს და მეგობარს პილატეს, გამომიგზავნოს ის მკურნალი“. ველუზიანი მაშინვე გაემგზავრა პილატესთან და უთხრა: „ტიბერიოს კეისარი, რომის იმპერატორი და ჩემი ბატონი ავად არის და გთხოვს



დაუყონებლივ გაუგზავნო ის შესანიშნავი მკურნალი, რომელიც ერთის სიტყვით არჩენს ავადმყოფებსა“. პილატეს საშინლად შეეშინდა, რადგანაც მან თვითონ მოაკლევინა იესო, და იმპერატორის გამოგზავნილს უპასუხა: „ის კაცი ბოროტ-მოამქვედი იყო, მთელი ხალხი გადაიბირა და მეც ბრძენთა რჩევით ბრძანება გავეც, რომ ჯვარს ეცვათ იგი“. ველუზიანი უკანვე დაბრუნდა. გზაზედ ერთი დედაკაცი შემოხვდა, სახელად ვერონიკა, რომელიც იცნობდა იესოს და უთხრა: „ჰოი, დედაკაცო! რისთვის მოკლეს ებრაელებმა ის მკურნალი, რომელიც ავადმყოფებს ერთის სიტყვით არჩენდაო?“ დედაკაცმა ტირილით მოახსენა: „ვავლახ მე, ბატონო! პილატემ მოაკლევინა ის ჩემი მასწავლებელი და ღმერთი; იგი სძულდათ ებრაელებს“. ველუზიანი ძალიან შესწუხდა: „მე დიდად შეწუხებული ვარ,—სთქვა იმან,—რადგანაც არ შემძლიან ჩემის ბატონის ბრძანება აღვასრულოო“. ვერონიკამ მიუგო: „ჩემი ბატონი ერთის ადგილიდგან მეორეში გადადიოდა და ყველგან ქადაგებდა, ხოლო მე ვწუხდი, რომ ყოველთვის ვერ ვხვდავდი მას, მინდოდა მისი სურათი გადმოეღოთ ჩემთვის და მითი მენუგეშებინა. ამ განზრახვით ტილო წავუღლე მხატვარს იესოს სახის დასახატად; გზაზედ შემომხვდა ბატონი ჩემი და მითხრა: „სად მიდიხართო?“ მე უთხარი სადაც მივდიოდი და რისთვის; მან გამომართვა ტილო და მაშინვე ღამიბრუნა; ტილოზედ დახატული იყო მისი სახე. თუ ამ სურათს შენი ბატონი სასოებით დახვდავს, მაშინვე განიკურნება“. ველუზიანმა ჰკითხა: «არ შეიძლება ეს სურათი გაყილო ვერცხლითა, ანუ ოქროთი?» დედაკაცმა მიუგო: «არაო; მაგრამ მე თვითონ წამოვალ შენთან და მიუტან კეისარს სურათსო!»

ველუზიანი რომში დაბრუნდა ვერონიკეთურთ და მოახსენა ტიბერიაოს იმპერატორს: „კაი ხანია, რაც პილატემ და ებრაელებმა ჯვარს აცვეს იესო, მაგრამ ჩემთან მოვიდა ერთი დედაკაცი, რომელსაც თან აქვს იესოს სურათი და თუ სასოებით დაჰხვდავთ ამ სურათს, წამსვე განიკურნებითო“. კეისარმა დააგებინა გზაზედ აბრეშუმის ქსოვილები და მოატანინა სურათი და, დაჰხვდა თუ არა, მაშინვე განიკურნა.

პონტოელი პილატე იმპერატორის ბრძანებით შეიპყრეს და რომში მოიყვანეს. განრისხებულმა კეისარმა პილატე თავისთან მიიყვანა. პილატემ თან მიიტანა იესოს ტანისამოსი უსართყლოდ, ჩაიცვა ეს ტანისამოსი და ისე წარუდგა კეისარს. როცა იმპერატორმა დაინახა იგი, მაშინვე დასცხრა: ადგა, მივიდა პილატესთან და მშვიდობიანად შეჰხვდა, თუმცა მის მოსვლამდის ფრიად განრისხებული იყო. მაგრამ რაწამს პილატე გავიდა, იმპერატორი კვლავ განრისხდა და იძახოდა, რა უბედური ვარ, რომ ჩემი გულის რისხვა არ ვაჩვენე პილატესო. ბრძანა პილატეს კვალად მოყვანა: პილატე სიკვდილის შვილია, იგი ღირსი არ არის დედამიწაზედ სიარულისაო, იძახდა კეისარი. მაგრამ რაწამს დაინახა პილატე, თავი დაუკრა მძიმედ და გული ისევ დაუწყნარდა. იქ მყოფნი ყველანი გაკვირვებულნი იყვნენ, იმპერატორს თვითონაც უკვირდა ეს, როცა პილატე გავიდა, სჯავრობდა, პირში-კი ვერაფრის თქმას ვერ უბედავდა. შემდეგ სხვათა რჩევით ბრძანა ტანისამოსი გაეხადათ პილატესათვის და, გახადეს თუ არა, მაშინვე იგრძნო თავისი რისხვა პილატესადმი. გაკვირვებული იმპერატორი ვერ მიხვდა, რაში იყო საქმე, და სხვებმა უთხრეს, რომ ის ტანისამოსი, რომელიც პილატეს ეცვა, იესო მეუფისა იყოო. იმპერატორმა ბრძანა საპყრობილეში ჩაეგდოთ პილატე, ვიდრე ბრძენთა რჩევა არ გადასწყვეტდა, რა უნდა ექნათ მისთვის. ბრძანებაც გამოიცა, რომლითაც პილატეს გარდაწყვეტილი ჰქონდა ნაძრახ სიკვდილით დასჯა. პილატემ შეიტყო ესა და თვითვე მოიკლა თავი დანით.

კეისარმა მოისმინა პილატეს სიკვდილის ამბავი და სთქვა: „მართლაც იგი საძრახ სიკვდილით მოკვდა, რადგანაც მისმავე საკუთარმა ხელმა ვერ შეიბრალოა“. პილატეს გვამი მიაბეს წისქვილის დიდ ქვასა და მდინარე ტიბრში გადააგდეს. მაგრამ ბოროტი სულელები, რომელნიც ამ სხეულში დაბინავდნენ, საშინელს ქარსა და ნიავ-ღვარს აყენებ-

დნენ, ასე რომ ხალხი შიშის ზარმა მოიცვა. ამისათვის რომაელებმა პილატეს გვამი ტიბრიდგან ამოიღეს, ვიენაში წაიღეს და რომანში ჩააგდეს, ვიენა ნიშნავდა გენიას გზას, რადგანაც დასჯილნი აქ მოჰყავდათ. ბოროტნი სულნი აქაც უარესს საქმესა უშვებოდნენ მცხოვრებთ ამიტომ ისევ ამოიღეს ეს გვამი და ლოზანას მიწაში დაფლეს. ბოლოს, რადგანაც ეშმაკები არ დაწყნარდნენ, მცხოვრებთ ისევ ამოიღეს პილატეს გვამი და უფსკრულში ჩააგდეს, სადაც ეშმაკები ღღესაც შფოთავენ.

„ივერია“



ბიბლიოგრაფია.

- 1) **А. А. Цагарели.** Грамоты и другіе документы, относящіяся до Грузіи. Т. II. Вып. I. Грузинскіе тексты съ 1768 по 1801 г. СПб. 1898. (Изданіе Высочайше утвержденной Комиссіи печатанія Государственныхъ Грамотъ и Договоровъ, состоящей при Московскомъ Главѣ. Архивъ Министерства Иностранныхъ дѣлъ). XVI—209.
- 2) **А. С. Хахановъ.** Очерки по исторіи грузинской словесности. Вып. 3. Литература XIII—XVIII вв. Москва. 1901 г. IV—435. ц. 3 руб.

ახალმა საუკუნემ ორი ფრიად საგულისხმო განძი შესძინა ჩვენს ისტორიულ მეცნიერებას და ლიტერატურას. ჩვენმა სახელოვანმა მამულიშვილებმა, პროფესორთა—ა. ცაგარელმა და ა. ხახანაშვილმა მეცნიერებას უძღვნეს: პირველმა თავისი რედაქტორობით გამოცემული „ღრამატები და სხვა ისტორიული დოკუმენტები საქართველოს შესახებ“ (ქართულს ენაზე), ხოლო მეორემ სპეციალური გამოკვლევა შესახებ ქართული მიწებისა მე-XIII—XVIII საუკუნეებში*).

*) მართალია პირველ შრომას თარიღათ 1898 წელი უნის, მაგრამ საზოგადოებაში გასავრცელებლათ ის მხოლოდ წარსული წლის ბოლოს გამოვიდა.

ჩვენ არ გამოვუდგებით ამ შრომათა აწონ-გაზომვას და დაწვრილებითი ღირსებათა დასახელებას. ჩვენი მიზანია სამღვდელოებას მივაწოდოთ რამოდენიმე საინტერესო ცნობანი, რომელთაც ეს შრომები იძლევიან შესახებ ჩვენი ისტორიული სვებედისა მე-XVIII საუკუნის მეორე ნახევარში.

როგორც მოგვხსენებათ, 1783 წელს ქართლ-კახეთის მეფემ, ერეკლე II-მ, პირველად დაიკავა ხელშეკრულობა იმპერატორსა ეკატერინე II-სთან. მაგრამ მიწერ-მოწერა ამავე საგნის შესახებ 1783 წელზე ბევრით უფრო ადრე დაიწყო; იგი არ შეწყვეტილა არც ირაკლის მერე. მივაქცევთ „მწყემსი“-ს მკითხველთა ყურადღებას შემდეგს ორ საგანს: ტახტის მემკვიდრეობას და კათალიკოზობას, როგორც ეს აღნიშნულ მიწერ-მოწერაშია გამოხატული.

1771 წელს, 30 დეკემბერს, მეფე ერეკლე მე-II-ე ეკატერინე II-ეს მოხსენებას უგზავნის¹⁾. აქ დაწვრილებით აღნიშნულია ყველა ის პირობები, რომლებითაც მეფეს სურდა რუსეთის მიჯარველობის ქვეშ შესულიყო. აი, რას ვკითხულობთ ამ მოხსენებაში ტახტის მემკვიდრისა და კათალიკოზის შესახებ:

„კვალად, ვითარცა ძველად ყოფილა ჩვენის ჩამომავლობის მეფობა, ვითხოვთ თ. დ. მოწყალებიანა გამო ეგრეთვე საუკუნოდ უცვალეზელად ეგოს მორჩილებასა ქვეშე დიდებულებისა თქვენი-სა იმ მსახურებითა, რომელიცა ქვემოთ აღიწერება.

„მგასაღვე კათალიკოზისა წესსავე თვისსა ეგოს მოუშლელად“.

ორი წლის შემდეგ, სახელდობრ 1773 წელს, 27 აპრილს, ამასვე იმეორებენ თავის მოხსენებაში გრაფის ნ. ი. პანინისადმი ბატონიშვილი ლევანი და კათალიკოზი ანტონი I.

მისის იმპერატორობის დიდებულებისაგანო, ვკითხულობთ ამ მოხსენებაში,—ყოვლად უქვეშევრდომილესად ითხოვს მეფე ჩვენი: „რათა ეგოს მეფობაჲ ქართლისა და კახეთისა უცვალეზელად, ვითარცა

¹⁾ იხ. Грамоты и др. . . стр. 83—84. Представленіе отъ царя Ираклія имп. Екатеринѣ II объ условіяхъ, на какихъ онъ желалъ бы поступить подъ покровительство Россіи. 30 Дек. 1771 г.

პირველ ყოფილა და აწ არს, მაგრა მორჩილებასა ქვეშე და მსახურებასა მისის იმპერატორობის და რუსეთის მონარხისასა—ესევითარისა მსახურებითა, რომელიცა ქვემო აღიწერება.

«ეგრეთ კათალიკოზიცა ეგოს განწესებასავე შინა თვისსა უცვალვებლად»²⁾.

გავიდა სრული ათი წელი. მიწერ-მოწერამ თავისი ნაყოფი მოიტანა, და 1783 წელს, 24 ივლისს, როგორც უკვე მოვიხსენეთ, პირველად დაიწერა ხელშეკრულობა რუსეთსა და ქართლ-კახეთ შორის. ეს ხელშეკრულობა შესდგება სულ 13 მუხლისა (არტიკულისა) და 4 „სეპარატის არტიკულისაგან“³⁾.

მოვიტანთ ზოგიერ ადგილებს მე-3, მე-6 და მე-8 მუხლებიდან:

«არტიკული მესამე. განცხადებასა შინა ამის უზაკველობისასა ვითართა ხატითა უგ—ბა მისი მეფე ქართლისა და კახეთისა აღიარებს უხუნაესსა ხელშეწყობას და მფაუვედობას ყოველისა რუსეთისა იმპერატორთასა განიწესების: ვითარმედ ხსენებულნი იგი მეფენი ოდეს იგი მიიწვიან მემკვიდრეობით მეფობასა ზედა მათსა მსწრაფლ აღუწყებენ ამისთვის კარსა საიმპ—როსა რუსეთისასა და ითხოვენ დესპანთა თვისთა მიერ სამეფოსა ზედა თვისსა იმპ—ებისასა დამტკიცებასა ინვესტიტურისა წერილითა...“.

«არტიკული მეექვსე. „...უგ—სსა მეფესა ირაკლის თეიმურაზოვიჩისა და სახლისა მისისა მემკვიდრეთა და მენაცვალეთა და ტომთა დაიცვას უცვალვებლად სამეფოთა ზედა ქართლისა და კახეთისათა...“.

«არტიკული მეჩვი. დასამტკიცებლად უსაკუთრებისა მონარქიულის კეთილ-ნებობისა მისის უგ—სა მეფისადმი და ერთა მიმართ მისთა, და უმეტესისა შეერთებისა რუსეთისათანა ამათ ერთმორწმუნეთა ერთა თანა, ინებებს მისი იგი დიდებულებაჲ, ვითარმედ კათალიკოზსა, ანუ უმთავრესსა არხიეპისკოპოზსა მათსა, რათა აქვნიდეს ადგილი რიცხვთა შორის მღვდელ-მთავართასა მერვესა შინა ხარისხსა, ესე იგი არს შემდგომად ტო-

ბოლსკისა, და ყოვლად უმოწყალებლობით მიუბოძებს მას ნიადაგ ტიტლოსა უწმიდესისა სინოდის ჩლენობისასა, ხოლო მართებისითვის საქართველოჲსა ეკლესიათასა და მიწერ-მოწერათასა, თუ ვითარი სათანადო არს რუსეთისა სინოდისადმი,—ამისთვის უკვე დაიწერების სხვაი არტიკული».

ამ რიგათ: ტახტის მემკვიდრეობა უცვლელი რჩება, კათალიკოზსაც ხელ-უხლებლად სტოვებენ, მხოლოდ მას აძლევენ უწმ. სინოდის მწვერდას და შერვე ადგილს რუსეთის იერარხებში; ამასთანავე აღთქმას იძლევიან: საეკლესიო საქმეების მართვა-გამგეობის შესახებ ცალკე მუხლი დაიწერება.

მეორე წელს (1784, 15 სექტემბერს) ესევე ხელშეკრულობა იქნა მიღებული იმერეთის უფლისწულის დავითისა, კათალიკოზის მაქსიმესა, მიტროპოლიტ-ეპისკოპოსთა, ერისთავ დიდებულთა და თავად-აზნაურთაგანაც⁴⁾.

თუ რა შედეგიც მოჰყვა ამ ხელშეკრულობას აღმოსავლეთ-საქართველოსათვის, ყველამ კარგად ვიცით: ერეკლეს საქციელით გამოჯავრებული, სპარსეთის შახი, აღამაჰმადხანი, რომელიც ქართლ-კახეთს სპარსეთის სავასსალოთ სთვლიდა, შემოესია ირაკლის სამფლობელოს და აიღო თბილისი (1795 წ. კრწანისის ბრძოლა).

გავიდა ხანი. მეფე ერეკლე გარდაიცვალა († 1798 წ.). მისმა მემკვიდრემ მეფე გიორგი XII-მ კვლავ გამართა მიწერ-მოწერა რუსეთის იმპერატორებთა. მაგრამ ახლა იგი უბრალო მფაუვედობას აღარ ჯერდებოდა. მისი სურვილია „რათა ამიერიდგან დაიდვას სამეფო ქართლოსიანთა საიმპერიოდ რუსეთისად წესითა მით ვითარცა სხვანი იგი რუსეთსა შინა ჰეროზილნი პროვინციანი სარგებლობენ», ესე იგი „სრულსა ნებასა და მზრუნველობასა მათსა“, მხოლოდ იმ პირობით კიო,—ამბობს გვირგვინოსანი მეფე,—რომ, როცა იმპერატორი „საქართველოს სამეფოს სრულსა ძალასა და ნებასა შინა თვისსა მიიღებს“, «განამხნოს პუნქტსა ამას (შინა) თხოვილი ჩემი ყოვლად უმოწყალებითა აღთქმითა წყაფითა, ვითარმედ სხლსა შინა ჩემსა არა დაუენოს მეფენა, გარსა ოდენ ამეფოს

²⁾ იქვე. გვ. 90—92: № 70. Д. IX. 27 Апрель 1773 г.

³⁾ იქვე. გვ. 99—110.

⁴⁾ იქვე. გვ. 181—183: Представление отъ Имеретинскаго царя (?) Давида, духовенства и вельможъ имп. Екатеринѣ П. 15 сент. 1784 г.

შემკვიდრითა-შემკვიდრედ ვითარცა წინაპარნი ჩემნი»⁵⁾.

თანახმად ამ სურვილისა, 1800 წელს, 19 ნოემბერს, მ. ი. უ. იმპ. პავლემ „ყოველიდ უმოწყალესად კეთილ-ინება“ ქართველი ელჩების ნოტას მოწონება (Всемилоствѣннше апробовать соизволимъ). ეს ნოტა შემდეგ გიორგი მეფესაც უნდა მოეწონებია და ნებადაერთო. მაგრამ, როგორც ვუწყით, სიკვდილმა აღარ დააცალა: პეტერბურლიდან გამოგზავნილმა კაცებმა მას ცოცხალს ვეღარ მოუსწრეს. ამ ნოტაში ტახტის მემკვიდრეზე თითქმის იგივე აზრია გამოთქმული, რაც წინა საბუთებში იყო, კათალიკოზზე კი არაფერია ნათქვამი. ჩვენმა მეფემა, —ამბობენ ამ ნოტის შემდგენელი (გარსევ. ჭავჭავაძე, გიორგი ავალოვი და ელიზბარ ფალავანდოვი), —მოგვანდო „უქვეშევრდომილესად ვითხოვოთ, რათა შემდგომ სამეფოს ჩაბარებისა იგი და მას შემდეგ მისნი მემკვიდრენი დატოვებულ იქნან ტახტზედა მეფის ტიტულითა“⁶⁾. სამღვდელოების შესახებ ამ ნოტაში მხოლოდ ზოგადი აზრია გამოთქმული: „ქართლ-კახეთის მეფის ყველა ქვეშევრდომნი თავად-აზნაურნი, სამღვდელნი, ვაჭარნი და აგრეთვე სხვა ხელოსანი ხალხი იმავე უფლებით და კანონებით ეგება, როგორც რუსეთის სხვა ქვეშევრდომნი“⁷⁾. მართალია, ამ პუნქტში, როგორც უკვე მოვიხსენეთ, კათალიკოზზე კერძოთ არაფერია ნათქვამი, მაგრამ ისედაც ცხადია, რომ ეს გათანაფრთხილება ქართველი სამღვდელოებისა „რუსეთის ქვეშევრდომებთან“ პირდაპირი მაჩვენებელი იყო იმისი, რომ კათალიკოზობა უნდა მოსპობილიყო, რადგან მსგავსი ხარისხი იმ დროს რუსეთში აღარ მოიპოვებოდა.

არ ვიცი, რა მოსაზრებით ხელმძღვანელობდნენ ქართველი ელჩები, როცა ასეთი პირველხარისხოვანი კითხვა თავის ნოტაში არ მოიხსენეს. ეს კია ღმერთ-წინაშე, რომ ნოტის ბოლოში იგინი პირობას სდებენ, უკეთუ ამ ჩვენ მიერ წარმოდ-

გენილ პუნქტებში რაიმე დასამატებელი შეიქნა, ამას მაშინ აღვასრულებთ უკლებლათ, როცა იქით (ე. ი. საქართველოსაკენ) გაგზავნილი უმაღლესი კარის ელჩი დაბრუნდება და ბრძანებას მოგვითხროს; ახლა კი, რადგან ჩვენს სამეფეს დაშორებული ვართ, ყველა წვრილმანების მოგონება არ შეგიძლიათ⁸⁾.

ამასობაში გარდაიცვალა იმპერატორი პავლე და ტახტზე აღექვანდრე I ავიდა. ქართლ-კახეთის ელჩებმა ამის მინისტრსაც მიართვეს ახალი და უფრო ვრცელი ნოტა (აპრილში, 1801 წ.), რომელიც სულ 20 (19?) მუხლისაგან შესდგება და შეიცავს ფრიად საყურადღებო ცნობებს ტახტის მემკვიდრისა და სამღვდელოების შესახებ.

მოგვაქვს უმთავრესი ადგილები⁹⁾:

„ვინაიდან ზემოდანიშნულნი ნოტანი იგი და სხვანიცა პუნქტნი ყოველნი მისის იმპერატორობისა დიდებულებისაგან პირველივე მაღალ-მწებებელობით განხილულ იქნა, და სამეფო იგი საუკუნო უამობით მონად ყოველისა რუსეთისა საიმპერატოროსა ტახტისად მიღებულ-იქმნა, ამისთვის ამის შედგომილებისამებრ ყოველად უმონებრივსად ვითხოვთ მისის დიდებულებისა ყოველად მოწყალისა ხელმწიფისა ჩვენისაგან, რათა დამტკიცებულ ჰყოს მიღება სამეფოსა მის დღესასწაულობითთა დამტკიცებითა ორითავე მხრით სამეფო-რუსსა აკტს შინა...“ (§ 1).

„... რომელიცა კეთილ-ნებებულ იქმნას მისის იმპერატორებითის დიდებულებისაგან და დანიშნულ მმართველად საქართველოსა სამეფოსად ერთად რამეღიმე შეფის ქვაჯანი, იგი იწოდებოდეს იმპერატორისა მოადგილედ, და ისწავებოდას შეფად საქართველოსად, და მიეცეს მას თანაშემწედ მარადის მუნ მყოფად ერთი რომელიმე დიდის რუსეთის დიდ-შემძლებელთაგანი...“ (§ 2)*.

დრეკებით ჩრდილოეთი ს. გ.

(დასასრული იქნება)

⁵⁾ იქვე. გვ. 187—188: № 175. 7 Сентября 1799 г. Полномочіе, данное царемъ Георгіемъ посланникамъ своимъ, отправленнымъ имъ въ С.-Петербургъ.

⁶⁾ იხ. Акты Кавказск. Археографич. Коммисіи, т. I, стр. 179—181: Нота Грузинскаго посольства о Грузіи. (დედანი ვრატ რუსტოპჩინის ხელმოწერილია), § 2.

⁷⁾ იქვე § 15.

⁸⁾ იქვე გვ. 181 მე-16 მუხლის შემდეგ, დასასრული.

⁹⁾ იხ. Грамоты и др. ист. док. гв. 195—209: № 181. Апрель, 1801 г. Нота, врученная министерству Грузинскими послами.

* „...და ამას მეფესა აქვანდეს მხოლოდ სახელი მეფობისა, და სხვებრ ყოველსა ჩვენს, ვითარცა სარწმუნოანი მონანი, მივანდობთ უდიდებულისობისა კეთილ-ნებულობასა...“ (იქვე, ვაგბძელება).

ქუჩნალ-გაზეთებიდან.

ლევ ტოლსტოის მეუღლის წერაღი მიტრანკლიტ ანტონის მიმართ და მიტრანკლიტის ზასუხი. აი ეს წერილები:

„გუშინ გაზეთებში წავიკითხე სინოდის განკარგულება, რომელზედაც, სხვა მწყემსმთავართა შორის, თქვენი ხელიც აწერია და რომლითაც ჩემი ქმარი გრაფი ლევ ტოლსტოი განრინებულ იქნა ეკლესიიდან, რასაც მშვიდათ სრულიად ვერ შევხვდი. ჩემს მწუხარებით აღსავსე განრინებას არა აქვს საზღვარი. იმიტომ კი არა, რომ ასეთი განკარგულებით სულიერათ დაიღუპოს ჩემი ქმარი: ეს ადამიანის კი არა, ღვთის საქმეა, ადამიანის სულიერი ცხოვრება სარწმუნოების მხრით ემორჩილება მხოლოდ ღვთის განგებას და ნებას. მაგრამ იმ ეკლესიის თვალთ, რომელსაც მე ვეკუთვნი და რომელსაც თავის დღეში არ გადუღდები, იმ ეკლესიისა, რომელიც შექმნილია ქრისტეს მიერ ღვთის სახელით და სალოცავათ ადამიანის ცხოვრების უმთავრესი მომენტებისა, როგორცაა დაბადება, ქორწინება, სიკვდილი, მწუხარება და გლოვა ადამიანთა; იმ ეკლესიისა. რომელიც ხმა-მალა უნდა ლაღდებდეს სიყვარულს, სათნოებას, სიყვარულს მტერთა, რომელიც ყველასთვის უნდა ლოცულობდეს—აი ამ ეკლესიის თვალთ სრულიად მიუწოდომელია ჩემთვის სინოდის განკარგულება. ეს განკარგულება თანაგრძნობას კი არ გამოიწვევს (გარდა «მოსკოვის უწყებისა»), არამედ ზიზღს და გააძლიერებს სიყვარულს და თანაგრძნობას ლევ ნიკოლოზის ძის მიმართ. ჩვენ უკვე გვიცხადებენ ასეთ სიყვარულს და თანაგრძნობას მთელი ქვეყნის ყოველი კუთხიდან და არც ექნება მათ ბოლო. არ შემძლია არ მოვიხსენიო ის მწუხარებაც, რომელიც მომაცენა წინათ გაგონილმა უაზრო განკარგულებამ, სახელდობრ: სინოდის მალული განკარგულება მღვდლებისადმი, რომლითაც მათ ეკრძალებოდათ ლევ ნიკოლოზის ძის ანდერძის აგება, თუ ის მოკვდებოდა. ვის სჯიან ამით? მკვდარს, ყოველ გრძნობა მოკლებულ ადამიანს, თუ მის მახლობელ პირთ? თუ ეს დასაშინებლათ ქნეს, ვის აშინებდენ ან რისთვის? ნუ თუ ჩემი ქმრის წესის ასაგებათ და მისდა ღვთისადმი შესავედრებლათ ვერ ვიშოვნო

ან ისეთ რიგიან მღვდელს, რომელიც არ შეუშინდება ადამიანის ნამდვილ სიყვარულს ღვთის წინაშე, ან და ისეთ ურიგოს, რომელიც შემძლია დიდძალი ფულით მოვიყილო? მარა ეს ჩემთვის არცაა საჭირო. ჩემთვის ეკლესია განყენებითი შემეცნებაა და მის მოსამსახურეთ მე მხოლოდ ისინი მიმაჩნია, ვისაც ჭეშმარიტად ესმის ეკლესიის მნიშვნელობა. თუ კი ეკლესიათ ვიცანით ის ადამიანები. რომელნიც თავისი შურით ბედავენ დაარღვიონ უმაღლესი კანონი—ქრისტიანული სიყვარული—ამ შემთხვევაში ჩვენ, ჭეშმარიტათ მორწმუნენი და ეკლესიაში მოსიარულენი, გაგმორდებით მას. ეკლესიისაგან გამდგარნი არიან არა გზა-დაბნეული ადამიანები, არამედ ისინი, რომელთაც ამაყათ გამოაცხადეს თავის თავი ეკლესიის მეთაურად და სიყვარულის და სათნოების მაგიერ სულიერ ჯალათათ შეიქმნენ მათთვის, რომელთაც ღმერთი უფრო ადვილათ შეიწყნარებს მათი მშვიდი, ყოველ მიწიერ ბედნიერებისაგან უარყოფილ ცხოვრებისათვის, ვიდრე მათ, ვინც ატარებს ბოლიანტებით შემკულ მიტრებს და ვარსკვლავებს, და იმავე დროს რიცხვენ ეკლესიიდან მის მწყემსთ. პირფერული მოსაზრებით ჩემი აზრის უარყოფა ადვილია, მაგრამ ღრმა შეგნება ჭეშმარიტებისა და ადამიანის ნამდვილი მისწრაფებისა—არავის არ შეიყვანს შეცდომაში“.

გრაფ. სოფიო ტოლსტოისა. 26 თებერვ. 1901 წ.

მიტროპოლიტის პასუხი:
 „ის-კი არ იყო სასტიკობა, რაც სინოდმა განაცხადა, —თქვენი მეუღლე ეკლესიას განერინაო; არა, სასტიკათ თვით ის მოექცა თავის თავს, როცა უარპყო თვისი სარწმუნოება იესო ქრისტესადმი. აი, ამ უარ-ყოფაზე უნდა მოგსვლოდათ თქვენ ჯავრი; თქვენი მეუღლე დაბეჭდილი ქალადის ნაგლეჯისაგან კი არ იღუპება, არა, ის იღუპება იმ მიზეზით, რომ პირი იბრუნა საუკუნო ცხოვრების წყაროსაგან. თქვენ მეუღლეზე, ვიდრე ის ცოცხალია, არ ითქმის, რომ დაღუპულიაო; თქვენ მთელი მსოფლიო თანაგრძნობას გიცხადებთ,—რაიცა არ მიკვირს,—მაგრამ ვფიქრობ კი, რომ თქვენთვის ეს ბევრი არაფერი ნუგეშია. შარშან, როცა გაზეთებმა გაავრცელეს ამბავი თქვენი ქმრის ავადმყოფობისა, ეკლესიის მსახური კითხულობდენ, უნდა ვსცნათ ის, ეკლესიისა და სარწმუნოებისაგან განრინებული,

ღირსათ ქრისტიანული დაკრძალვისა და ლოცვისა, თუ არაო; ამ საგანზე მიჰმართეს სინოდს და ამან საიდუმლო დარიგება გაუგზავნა ეკკლესიის მსახურთ და მხოლოდ ის ერთად ერთი პასუხი მისცა, როგორც შეეფერებოდა: „არ უნდა დასაფლავდეს ქრისტიანულის წესით, თუ ეკკლესიას არ შეუერთდა და ისე გარდაიცვალა“. აქ არავისათვის არავითარი მუქარა არაა და სხვანაირი პასუხის მიცემა არც შეიძლებოდა; ან რა საჭიროა ძალმომრეობით მოექცნენ თქვენ ქმარს, როცა ეჭვი არ არის, თითონ მას არა ჰსურს, რომ ქრისტიანული წესით დაკრძალულ იყოს. რაკი თქვენ, ცოცხალ ადამიანს, გსურთ ეკკლესიის წევრად იცნათ თქვენი თავი და რადგანაც ეკკლესიაც ცოცხალ გონიერ არსებათა და ღვთის სახელით შეერთებულთა კრებულია, ამიტომ თავის თავად ირღვევა თქვენი აზრი, რომ ეკკლესია თქვენთვის განყენებული მცნებაა და თქვენ უბრალოთ აყვედრით ეკკლესიის მსახურთ ბოროტებასა და ქრისტეს მიერ ნაანდერძევ უმაღლეს სიყვარულის კანონის უარყოფას. სინოდის ოქმი არ არღვევს ამ კანონს,—პირიქით, ეს ოქმი არის სიყვარულის ოქმი, ისაა მოწოდება თქვენი ქმრისადმი ეკკლესიას დაუბრუნდეს და მორწმუნეთადმი ილოცონ მასზე. ეკკლესიის მწყემსებს აწესებს უფალი ღმერთი, და არა თვით მათ აღიარეს თავიანთი თავი ეკკლესიის მეთაურად, როგორც თქვენ ამბობთ. ისინი ბრილიანტით შემკულ მიტრებს და ვარსკვლავებს ატარებენ, მაგრამ ამას დიდი მნიშვნელობა არა აქვს მათ მსახურებისათვის: ივინი მწყემსებათ იყვნენ იმ დროსაც, როცა ძაძით იყვნენ შემოსილნი და დევნილნი და მწყემსებად დარჩებიან ყოველთვის, თუნდაც რომ ისევ ძაძის ჩაცმა მოუხდეთ, რაც უნდა ავად მოიხსენიონ და რაც უნდა სამარცხვინო სიტყვები უწოდონ მათ“. დასასრულ მიტროპოლიტი ამბობს: „ღმერთმა გაკურთხოთ თქვენ და იხსნას და შეიწყალოს მეუღლე თქვენი“.



სწავლა და მეცნიერება ქრისტიანობრივ სარწმუნოებასა და ვეთილ-ზნეობაზე.

ხმა მაცხოვრისა ეკკლესიის მწყემსისადმი.

«სახე მიგეც თქვენ, რათა ვითარცა ესე მე გიყავ თქვენ, ვგრეთვე თქვენცა ყოფდეთ». (იოან. 13,15).

გაგრძელება *)

თავი 9. თავდადება.

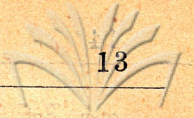
1. ბეთლემიდან დაწყებული გოლგოთამდე, გამოქვამულში შობილამ ჯვარცმამდე მთელი ჩემი ცხოვრება ითმენდა ნაკლულევანებასა და გაჭივრებას.

საჭიროა, მღვდლო, რომ რამდენადაც კი ნუბას გაძლევს კაცობრიული ბუნება, მთელი შენი ცხოვრება ემსგავსებოდეს ჩემსას! იყავ თავდადებული ყველაფერში.

უარ ჰყავ შენი საცხოვრებელი ბინა: „ის მოკლებული უნდა იყვეს ნაზს მორთულობას. არ არის შესაფერი, რომ მღვდლის სახლი ემსგავსებოდეს მდიდრულად მორთულს სასახლეებს,—სასახლეებს, რომელთაც ფუფუნების ელფერი დასდევს. თავდაჭერილი იყავ თითქმის წიგნთ-საცავის მართვა-მოწყობაშიაც: ნუ მიბაძევ აქაც იმ ადამიანებს, რომლებიც წიგნთ-საცავსაც თავისი თავმოყვარეობის გამოსაჩენად იყენებენ. ნუ ამრავლებ მორთულობას უთავ-ბოლოდ, მარტო შენი ჟინის მოსაკლავად. ნუ მისდევ მდიდრულად წიგნების გამოცემას და ძვირფასი ყლით შემოსვას. ეს ბავშური უსაქმურობა სხვას დაუტოვე.

*) იხ. „მწყემსი“ № 5 1901 წ.





2. დაიცვე ზომიერება შენის სუფრის შესახებაც. დეე, შენი სასმელ-საჭმელი იყვეს უბრალო და ნოყიერი, ნუ იდგმება შენს სუფრაზე ისეთი კერძი, რომელიც ფუფუნების გამომხატველია, ნუ არის შენი საზრდო რჩეული. ნუ ბაძავ იმ მღვდელ-მოსამსახურეთა, რომლებიც ბევრს სცდილობენ ხელოვნურად და მდიდრულად სუფრის მოწყობას, გახსოვდეს, რომ ერის კაცთა შორისაც ბევრნი არიან, რომლებიც სასმელ-საჭმელისათვის ბევრს ზრუნავენ-

იყავ თავდაჭერილი შენი ტანთ-საცმელის შესახებაც: ის უნდა იყვეს სუფთა და სასიამოვნო, მაგრამ გახსოვდეს, რომ უნდა იყვეს ეკლესიურ წესდებისა და ჩვეულების შესაფერი სახის. ნუ ემსგავსები იმ სამღვდლო-მოსამსახურეთა, რომლებიც იმოსებიან მდიდრულად, ძვირფასი ქსოვილებით, და საზოგადო შეკრებულებაში გამოდიან მსოფლიოური მედიდურობით.

იყავ ზომიერი დროს ხმარებაშიაც, უმეტესად თავისუფალი დროის. დასვენება ხანგრძლივი შრომის შემდეგ მიუცილებელია შენთვისაც, მაგრამ ამით შენ უნდა შეივსო დახარჯული ძალ-ღონე, უნდა გამაგრდე დასუსტების შემდეგ, რომ ახალი ძალ-ღონით იწყო ისევ შრომა.

ზოგი ჩემი ჩამღვდლო მოსამსახურეთაგანი იმიტომ ცხოვრობენ, რომ დრო ატარონ და იმხიარულონ. მხიარული საზოგადოება, თავის შექცევა, ყველაფრით თავისუფლება, დღითი დღე სიამოვნება, — აი რა შეადგენს მათ საქმიანობას, თავიანთი ამაო ჩვეულებით იგინი არაფრით არ განიჩქევიან ერისგან უსაქმურთაგან, რომლებმაც არ იციან, როგორ მოიხმარონ ცხოვრების ხანა. მათი გული ვერ გრძნობს სიამოვნებას საქველ-მოქმედო სამსახურისაგან, ვერც სამღვთო მადლის მიღებით. მაშასადამე მიუცილებელი საჭიროა მათთვის ხელოვნური, განუწყვეტელი თავის შექცევა, უამისოდ იგინი ვერ აიტანენ სიმძიმეს მცონარე და უსაქმური ცხოვრებისას.

გახსოვდეს, მღვდლო, შენ, როგორც ერთ-გული და მშრომელი მოსამსახურე, გართობასა და მოსვენებას იმდენად საჭიროებ, რამდენადაც საკმარისია ეს შენი დაღლილი სხეულის გამოსაღონიერებლად. გახსოვდეს ამასთან, რომ მე ვაახლებ შენს ძალ-ღონეს, გეხმარები, გამაგრებ და გიმსუბუქებ

ტვირთს განუწყვეტელის შრომისას მღვდლობის სამსახურში.

ნუ დაივიწყებ აგრეთვე, რომ ის მღვდელ-მოსამსახურენი, რომლებიც უგუნურად ფლანგავენ ქონებას მდიდრულ ავეჯებში, გამოუდგარ წიგნებში, რჩეულ საჭმელებში, მდიდრულ ტანთსაცმელებში და ძვირად ღირებულ გასართობებში, უფრო მეტს ნაყოფს მოატანიანებდენ თავიანთ ქონებას, რომ კეთილ საქმეზედ მოიხმარდენ. თავიანთი მახლობელ-მეზობლის სულის საცხოვნებელ და სხეულის დამფარველ მოთხოვნილებას რომ მოახმარდენ, ამით უფრო მეტ ფას-დაუდებელ ღვაწლს დასდებდენ და მადლს მოიხვეჭდენ ღვთისაგან. გახსოვდეს, მღვდლო, რომ ცოდვა და უგუნობაა ეკლესიის მწყემსისათვის, როდესაც ის თვისი მდიდრული მორთულობით მრევლთა გულში შურსა და ძაგებას ბადებს.

ერიდე უსარგებლო და თავ-მოყვარულს სურვილს გაიგო, გამოიკითხო, იკვლიო ის, რაც არ არგებს შენს მღვდელობის სამსახურს. ჩემი ეკლესიის მოსამსახურე ყველაზედ მალა უნდა აყენებდეს იმ შრომას, რომელიც სულს უნათლებს როგორც მას, ისე მის სამწყსოსაც.

ერთი კიდევ საჭირო სწავლება! მოგეყარ ფრთხილად და მკაცრად თავის თავს, როდესაც ხედავ, რომ გიზიდავს ისეთი საბრხე, რომელიც გარყვნის გულის სიწმიდეს. უმთავრესი ფარი ასეთ შემთხვევაში თავის განწირვა არის.

თავი 10. სულის სიგლახაკე.

1. მე ვიკადრე გამოქვამულში შობა, ბავაში ჩაწვენა და არტახებში შეხვევა. ჩემი სიყმაწვილე სიღარიბეში და სიღატაკეში გავატარე. საზოგადოდ ჩემი ცხოვრება ერთ სიღარიბეს ხატავს. ზოგჯერ იმდენად შესამჩნევი იყო ეს სიღატაკე, რომ სამართლიანად შემემძლო მეთქვა: „გველთა ხვრელი უჩნს და ფრინველთა ცისათა საყოფელი, ხოლო ძესა კაცისასა არა აქვს, სადა თავი მიიღრიკოს“ (მატ. 8, 29).

მე ეს სიღატაკე იმიტომ შევიყვარე, რომ მაგალითად დამედვა ჩემ მიმდევართათვის, რომ არ გატაცებულიყვნენ ქვეყნიური სიმდიდრით. ამ გვარი დაუდევარნი უნდა იყვნენ ქვეყნიური სიმდიდრის მოხვეჭაში ყველა ჩემი მიმდევარნი, მაგრამ უმეტესად ჩემი მახლობელნი — მწყემსნი ჩემის ეკლესიისა.

თუ შენ ყურს უგდებ გრძობის ხმას, თუ შენ გჯერა მისი ცრუ მოძღვრება, მაშინ, რასაკვირველია, დარწმუნდები, რომ ყველაზედ უდიდესი ბედნიერება კაცისათვის მდიდრული ცხოვრება და ბევრი ფულების მოხვეჭაა. ასეთია სიბრძნე ამა სოფლისა. მაგრამ ჩაფიქრდი და შეიგნე, რომ არ ყოფილა და არც არსებობს სიბრძნე უმაღლესი ჩემს მაგალითზე.

2. დააკვირდი გულ-დასმით. უმაღლესი წმიდანები, რომლებმაც თავიანთი მოღვაწეობით სარგებლობა მისცეს ჩემს ეკკლესიას, ისინი იყვნენ, რომლებმაც ჩემებრ თავიანთი ცხოვრება სილატაკეში დალიეს, ან და ისინი, რომლებმაც თავიანთი სურვილით ხელი აიღეს სიმდიდრე-ფუფუნებაზე. რამდენად უფრო მეტად ყოფდნენ ვარს თავისათვის, იმდენად უფრო მეტად მადიდებდნენ და ავრცელებდნენ ჩემს ღიძებას. მე ის ვარ, რომელმაც არარასაგან შევექმენ ყოველივე. ჩემს მოქმედებაში ეს განგება და კანონი მოქმედებს.

გიყვარდეს, მღვდლო, სილარიბე, იცხოვრე ისე, რომ თვალწინ გედვას სახე სულით გლახაკისა. ღვთაებრივი მშვიდობის ყოფლობა გაქვდეს სულის სიღრმეში მაშინაც, როდესაც ვარდები სილარიბეში და მოგდის ნივთიერი ხარალი, რომელიც დიდ მწუხარებაში აგდებს იმ გვამებს, რომელთაც ავიწყდებათ ჩემი მცნება და მოძღვრება სულით გლახაკობაზე.

თუ შენი გული მოწყვეტილი იქნება ქვეყნიურ სიმდიდრის სიხარბისაგან, მაშინ შენ არასოდეს არ მოგაკლდება რაც საჭიროა შენთვის. პირ იქით, რაც მეტად და მეტად გაძლიერდება თავგანწირულება შენის სულის სიღრმეში, მით უფრო მდიდრად მოგენიჭება ჩემი მადლი, და მით უფრო მეტად გაგაძლიერებს ჩემი მფარველობა.

ჩაკვირდი ჩემს ცხოვრებას და შენ ნახავ, რომ რამდენად უფრო მეტად უძლიერდებოდა ჩემს მოწაფეებს რწმენა ჩემდა მომართ, მით უფრო დამოუკიდებელი ხდებოდნენ ყველაფრით. ერთხელ ვკითხე ჩემს მოციქულებს, თუ რა საჭიროებას ითმენდნენ, როდესაც ვგზავნიდი მათ საქადაგებლად მოუწყობლად ნივთიერის მხრით, უხარჯოდ. რა პასუხს მაძლევდნენ მერე ამ კითხვაზე იგინი? სრულიად არაფერს არ უჩიოდნენ.

3. უანგარობა, რომელსაც მე გამცნებ, მღვდლო, იმდენზე არ ვრცელდება, რომ შენ აკრძალუ-

ლი გქონდეს შენი მღვდლობის სამსახურის ნაყოფით ცხოვრება. ამას გაკუთნებს სამართლიანობაც და შენი ღირსებაც. ერთი ჩემ მოციქულებთაგანი ამის შესახებ განსაკუთრებულს დარიგებას აძლევს ჩემ მიმდევრებს (ვინმე სადა საგრობნ თვისითა საგზლითა? ვინ დაასხის ვენახი და ნაყოფისა მისგან არა სქამის? ან ვინ მწყისსი სამწყისოსა და რძისა მისგან სამწყისოსათა არ სქამის? არა უწყითა, რამეთუ რომელი იგი ბაგინსა მსახურებენ ბაგინისაგან სქამინ? და რომელი საკურთხეველსა წინაშე სდგინედ, საკურთხეველისაგან ნაწილი განილიან? ა. კორინ. 9, 7, 13). ყოველს შემთხვევაში შენს მოვალეობას ნუ ასრულებ იმ მიზნით, რომ სამაგიეროდ ნივთიერს სასყიდელს მიიღებ. ასრულე შენი სამსახური მხოლოდ ერთი ჩემი ღიძებისათვის, და სრულიად ნუ გაქვს სახეში ნივთიერი სასყიდელი. ისარგებლე ამ სასყიდლით მოთხოვნილების დასაკმაყოფილებლად, როდესაც მას ნებაყოფლობით გაძლევენ. ნურასოდეს ნუ გაიხდი ნივთიერ სასყიდელს შენი სამღვდლო მოქმედების მიზნად, არამც თუ პირველად, არამედ ნურც მეორე ხარისხიდან.

ან კი რა მოსაზრებით უნდა დასახო ეს მეორე ხარისხიდან მიზნად? მიხედვე სახლის უფალის ერთგულ მონას. ერთ-გული მონა სკდილობს ასიამოვნოს სახლის უფალს, და მოქმედობს იმას, რაც ასიამოვნებს უფროსს. გულკეთილი და ერთგული მონა არასოდეს არ ფიქრობს ნივთიერ სასყიდელზე, რომელიც მოელის მას მისი ერთგული შრომისათვის.

მოუხერხებელიც არის, რომ ეს მეორე ხარისხიდან მიზნად დაიდვა. მაშინ მარად ჟამ უნდა შიშობდე, რომ ვერცხლის მოყვარეობის სენმა შენდა შეუმჩნეველად ეს მეორე ხარისხის მიზანი პირველად არ გარდაგიქმნას.

(შემდეგი იქნება)



შეწირულებანი.

რედაქციის პასუხი

I.

მ. რედაქტორო! უმორჩილესად გთხოვთ თქვენი პატივცემული გაზეთი „მწყემსის“ საშუალებით მადლობა გამოუცხადოთ სოფ. ზოდში მცხოვრებს აზ. სისო მ. გამყრელიძეს, რომელმაც შემოსწირა რწმუნებულს ჩემდამო ხვაშითის ზედმიწერილს წმ. გიორგის ეკლესიას ბარძიმ-ფეშხუმი თავისის გაწყობილებით; გლეს მოსე ბუხალაძეს, რომელმაც შემოსწირა იმავე ეკლესიას სახარება; უკვე გარდაცვალებული მღვდლის გრიგოლ გელბახიანის შვირის, —მატრონა ყაველაშვილის ასულს, რომელმაც შემოსწირა დაფარები და აზ. გაბრიელ ყ. გამყრელიძეს, ფულად სამი მანეთის შემოსწირვისთვის.

მღ. მოსე ყაველაშვილი.

II.

მ. რ! უმორჩილესად გთხოვთ, თქვენი გაზეთი «მწყემსის» საშუალებით, მადლობა გამოუცხადოთ სოფ. ხირხონის მცხოვრებს ბასილ ალ. ხომასურიძეს, რომელმაც შემოსწირა რწმუნებულს ჩემდამო ახლად გახსნილს სხიერის წმ. გიორგის ეკლესიის სამრევლო სკოლას თორმეტი მანეთის წიგნები.

სამრ. სკოლის მასწ. შიო რეხვიაშვილი.

III.

მ. რ! უმორჩილესად გთხოვთ, თქვენი გაზეთი „მწყემსის“ საშუალებით, უგულთადესი მადლობა გამოუცხადოთ, როგორც მე, ისე რწმუნებულმა ჩემდამო ს. დიხაშხოს სამების ეკლესიის სამრევლომ, ვანის საზოგადოების მამასახლისის ბ. ვაგეხიან. მადლაკელიძეს, რომელმაც ზემოხსენებულ ეკლესიას შემოსწირა ერთი კარგი გარდამოხსნა, ღირებული შვიდ თუმნად.

მღ. თეოდ. ნადირაძე.

პრ. კ. გ. გო—ლიძეს. სახარება ხალხის სამთხვევათ ამბიონის ქვემოთ დასვენდება, იქ უნდა მივიდნენ ქალები და კაცებიც და ემთხვიონ. ერის კაცს არ შეუძლია, რომ სახარება აასვენოს და ქალები ამთხვიოს. თუ ეს სრულდება თქვენს ეკლესიაში, იმას ამტკიცებს, რომ ამ ეკლესიის კრებულმა თავის მოვალეობა და ტიბიკონი სუსტად იცის და ბლაღოჩინმა უნდა მიაქციოს ყურადღება.

სამრ. სკ. მასწ. ბ. ვა—ძეს. თუ მასწავლებელს იმდენი გავლენა არა აქვს თავის მოწაფეებზე, რომ ვერ მოაშლევინებს თქვენგან აწერილ საქციელს, გაზეთში დაბეჭდით სულ შეუძლებელი იქნება.

მღ. ილ. მკ—შვილს. თქვენგან აღნიშნული მოგლენანი მართლა რომ ხალხს საქმეს უჭირვებს, მაგრამ მიზეზებიც ბევრია ჩვენი ხალხის დამაქვეითებელი და დამაბეჩავებელი. თქვენგან დასახელებული მიზეზები შედეგია სხვა უპირველეს მიზეზთა და ამისათვის პირველად მათზე უნდა ითქვას რამე.

წამდენიმე ცნობის მოყვარეთა. იმერეთის სამეფოს რუსეთთან ასი წლის შეერთებას კიდევ რვა წელიწადი აკლია, რადგან იმერეთში მეფე სოლომონ მეორე 1808 წლამდე იყო და მართავდა იმერეთის სამეფოს.

მიიღება ხელის-მოწერა 1901 წლისათვის ორ
კვირულ გამოცემათა ქართულს

ამჟამო საავთმყოფო აგზულატორითურთ
ს. ბ. თოფუჩიას
ქ. ქუთაისში.

„მწყემსი“

რუსულ «П А С Т Ы Р Ъ»-ზე

ქურნალის ფასი:

12 თვით «მწყემსი» 3 მ. | 6 თვით «მწყემსი» 2 მ.
— ,, რუსული ,, 3 მ. — ,, რუსული ,, 2 მ.
— ,, ორივე გამოცემა — ,, ორივე გამოცემა 3 მ.

მაზეთზე ხელის-მოწერა შეიძლება როგორც
ვიწილადში, აგრეთვე ქუთაისშიაც. თბილისში
წერა-კითხვის გამავრცელებელ საზოგადოების წიგნის
მალაზიაში, ბ. შიო ქუთუყაშვილთან. ფათში—დეკა-
ნოზ მ. გრიგოლ მაჭაროვთან; საჩხერაში—ყარაან
ჩუბიძესთან; ასაღწახეში—დეკანოზ დ. ხახუტოვთან;
ასაღწახეში—ბლალაჩინ მამა არისტარქ კალენდარი-
შვილთან.

სოფლის მასწავლებელთ და ღარიბთ გაზრდები დაეთმო-
ბათ მთელის წლით ორივე გამოცემა სამ მ ა ნ ე თ ა დ .
რედაქციას აქვს კანტორები: ქუთაისში დეისაძის
სახლებში და ვიწილადში რედაქტორის საკუთარ
სახლებში.

მაზეთზე მტკიცებრებთ ქურნალის დაბარება შეუძლიათ
ამ აღრესით: Вь Квирилы, вь редакцію газеты и
журнала „МЦКЕМСИ“ и «ПАСТЫРЬ».

რედაქციაში მოიბოგება წარსული წლების რამ-
დენიმე სრული გამოცემანი „მწყემსი“-სა, რომელ-
ნიც ნახევარ ფასად დაეთმობათ მსურველთ.

1901 წლის ხელის მომწერთ პრემიად (საჩუქ-
რად) აქვსთ დანიშნული დიდი სურათი ყოველად
სამღვდელთა ლეონიდისა, იმის მსგავსი, როგორც
არიან შოთა რუსთაველისა და თამარის. ხელის
მომწერლებმა უნდა შემოიტანონ ფოსტის ზედმეტ
ხარჯად ორი შაური. ამ პრემიის გასაგზავნი.

საავთმყოფოში დგას ორმოცი საწოლი.
ხირურგიულ, გინეკოლოგიურ და შინაგან სენით
ავთმყოფთათვის. მუწუკებიანი და გადამდები სენით
ავთმყოფნი არ მიიღებიან. მოსიარულე ავთმყოფ-
ნი მიიღებიან ყოველ დღე 11 საათიდან შუადღის მ
საათამდე.

შინაგან და ნერვებით ავთმყოფებს მიიღებს
მ. ს. ბ. თოფუჩია.

ქირურგიურ შარდით სიფილისით და თვალების
ავთმყოფობისათვის.

მ. ფ. კ. ბერაბი.

დედაკაცურ ავთმყოფთა და საბებიო ქალი.
მ. მ. ფ. კოზანი.

რჩევა დარჩების ფასი 50 კ., კონსი-
ლიუმის ფასი 3 მ. დღე და ღამე ქირა სა-
ავთმყოფოში სრული სარჯით და ექიმობით
2—3 მანეთამდე. ავტორაციის ფასი გარჩევაზეა.
სამკურნალოს დირექტორი ს. ბ. თოფუჩია.

შ ი ნ ა ა რ ს ი:

საილტვაკატურო განყოფილება: ქრისტე აღსდგა!—
ჩვენი მოლოდინი, მადლობა ღმერთს, აღსრულდა, დეკ. დ.
ღამეაშიძისა.—პილატეს სიკვდილი — ბიბლიოგრაფია, დროე-
ბით ჩრდილოელი ს. გ.-სა.—ქურნალ-გაზეთებიდან.

სწავლა და მაცნეობა ქრისტიანობის საჩუქ-
ნობასა და კვილი-წმინდაზე: ხმა მაცხოვრისა ეკლე-
სიის მწყემსისადმი.—რედაქციის პასუხი.—შეწირულებანი.
—განცხადება.

რედაქტორ-გამომცემელი დეკ. დ. ღამბაშიძე. Редакторъ-Издатель П. Д. Гамбашидзе.

Дозволено цензурою, Тифлисъ, 16 Апрель 1901 г. ✦ Цензуръ прот. Е. Е л и е в с

Типог. редакція журн. „Пастырь“ (П. Д. Гамбашидзе) вь Кутаисѣ, вь д. А. Дейсадзе на Нѣмецкой ул.